

મુંબઈ સમાચાર

R.N.I. No. GUJ GUJ /2013/58486 *

મુંબઈથી પ્રસિદ્ધ થતું ■ સ્થાપના: ૧ જુલાઈ ૧૮૨૨ ■ પુસ્તક: ર૦૫ ■ Volume 69 ■ Issue 221 ■ વિક્રમ સંવત ૨૦૮૨
ભાષકૃપ સુદ-૭ ■ મુંબઈ ■ MUMBAI SAMACHAR ■ www.bombaysamachar.com ■ 18 September 2026, Friday ■ REGD.No. MCS/058/2018-20

શુક્રવાર, ૧૮ સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૬, (૧૧ પાનાં) કિંમત ₹ ૧૦.૦૦

મેટ્રીની પૂર્તિ

પ ૬ ૭

LIKE & FOLLOW:

/Mumbaisamachar4u

ટાટા જૂથમાં જંગ

નોએલ ટાટાના વિરોધ છતાંય ચંદ્રશેખરનની ટાટા સન્સના ચેરમેનપદે ફરી નિમણૂક

- ▶ ટાટા ટ્રસ્ટ્સ બોર્ડના નિર્ણયને પડકારશે
- ▶ ટાટા સન્સના લિસ્ટિંગ માટે પ્રક્રિયા આગળ વધારશે
- ▶ એજીએમમાં મંજૂરી લેવી જરૂરી
- ▶ ચંદ્રશેખરનની હોદ્દા પર ચાલુ રહેવાની અનિચ્છા
- ▶ સર દોરાબજી ટાટા ટ્રસ્ટે લિસ્ટિંગની વિરુદ્ધ મત આપવાની કરેલી અરજ નકારાઈ

મુંબઈ: ટાટા સન્સ લિમિટેડના બોર્ડ એન. ચંદ્રશેખરનની વધુ પાંચ વર્ષ માટે એક્ઝિક્યુટિવ ચેરમેનપદે નિમણૂકને ગુરુવારે બહાલી આપી હતી.

ટાટા ટ્રસ્ટ્સના ચેરમેન નોએલ ટાટાએ ચંદ્રશેખરનની નિમણૂકની વિરુદ્ધ મત આપ્યો હોવા છતાં બોર્ડ બહુમતીથી કરાવ પસાર કર્યો હતો. ટાટા સન્સમાં અંદાજે ૬૬ ટકા અંકુશ ધરાવતું ટાટા ટ્રસ્ટ્સ બોર્ડના આ નિર્ણયને પડકારે એવી શક્યતા છે.

બોર્ડ ટાટા સન્સના લિસ્ટિંગની પ્રક્રિયામાં આગળ વધવાનું પણ નક્કી કર્યું હતું.

કંપનીની એજીએમમાં બન્ને નિર્ણયને મંજૂર કરાવવા જરૂરી છે. ચંદ્રશેખરન પોતાની ફેરનિમણૂક માટે બોર્ડમાં સર્વાનુમત નહિ હોવાથી આ હોદ્દા પર વધુ મુદત માટે ચાલુ રહેવાની અનિચ્છા ધરાવતા હોવાનું કહેવાય છે.

લિસ્ટિંગના નિર્ણયને લીધે પણ આ ટ્રસ્ટ્સમાં મોટા પાયે વિખવાદ ચાલી રહ્યો

હોવાનું જાહેર થયું હતું.

સર દોરાબજી ટાટા ટ્રસ્ટે નોમિની રિસ્કટર વેણુ શ્રીનિવાસનને લિસ્ટિંગની વિરુદ્ધ મત આપવા વિનંતિ કરી હોવાનું કહેવાય છે, પરંતુ તેમણે પોતે બોર્ડમાં જોઇન્ટ નોમિની તરીકે સ્વતંત્ર અખત્યાર સંભાળતા હોવાનું કારણ આપીને આ અરજ નકારી કાઢી હતી.

અગાઉ, મુંબઈમાં બોર્ડની બેઠક અંદાજે ત્રણ કલાક ચાલી હતી.

૬૩ વર્ષીય એન. ચંદ્રશેખરને

ઓગસ્ટમાં રિસ્કટર્સને જણાવ્યું હતું કે મારી હાલની મુદત ૨૦૨૭ની ૨૦ ફેબ્રુઆરીએ પૂરી થાય, તે પછી હું આ હોદ્દા પર વધુ ચાલુ રહેવા માગતો નથી.

નમકથી સોફ્ટવેર અને કાર્સ બનાવતી કંપનીઓના ગ્રૂપમાં હોર્ડિંગ ધરાવતા ટાટા સન્સના બોર્ડ લિસ્ટિંગની પ્રક્રિયા આગળ વધારવાનો નિર્ણય લીધો હતો.

ટાટા સન્સ નોન-બેન્કિંગ ફાઇનાન્સિયલ કંપની તરીકેનું પોતાનું રજિસ્ટ્રેશન સરેન્ડર કરવા કરેલી અરજ

ભારતીય રિઝર્વ બેન્ક (આરબીઆઇ)એ ગયા અઠવાડિયે નકારી કાઢતા કંપનીએ આ પગલું ભર્યું હોવાનું કહેવાય છે.

ટાટા સન્સની નોમિનેશન એન્ડ રિમ્યુનરેશન કમિટી ૬૩ વર્ષીય ચંદ્રશેખરનને ઓગસ્ટના પોતાના નિર્ણય અંગે ફેરવિચારણા કરવા સત્તાવાર વિનંતિ કરશે.

ભારતીય રિઝર્વ બેન્કે અગાઉ ટાટા સન્સને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવી દીધું હતું કે ‘અપર લેયર’ નોન-બેન્કિંગ

ફાઇનાન્સિયલ કંપની તરીકેના પદ (ડેઝિગ્નેશન) માટે ૨૦૨૨થી ત્રણ વર્ષમાં લિસ્ટિંગ કરાવવું જરૂરી હતું અને તેની મુદત ૨૦૨૫ના સપ્ટેમ્બરમાં પૂરી થઇ હતી. ટાટા સન્સે એકઝમ્પ્શન માટે ક્વોલિફાઇ થવા પોતાના પરનું જંગી કરજ ભરપાઇ કરી દીધું હતું.

ચંદ્રશેખરન ૨૦૧૭ના ફેબ્રુઆરીમાં રતન ટાટાની જગ્યાએ વચગાળાના અધ્યક્ષ બન્યા હતા. તેની પહેલાં બોર્ડ સાયરસ મિશ્રીને હોદ્દા પરથી દૂર કર્યા

હતા. ચંદ્રશેખરની બીજી પાંચ વર્ષની મુદત માટેની નિમણૂક ૨૦૨૨માં કરાઇ હતી. આ બીજી મુદત ૨૦૨૭ની ૨૦ ફેબ્રુઆરીએ પૂરી થાય છે.

ટાટા સન્સમાં અંદાજે ૧૮ ટકા હિસ્સો ધરાવતા શાપુરજી પાલનજી ગ્રૂપે લિસ્ટિંગ માટે ભાર આપ્યો હોવાનું કહેવાય છે.

ટાટા સન્સ અને ટાટા ટ્રસ્ટ્સે બોર્ડના નિર્ણય પર તાત્કાલિક પ્રતિભાવ નહોતો આપ્યો.

(એજન્સી) ■

નરેન્દ્ર મોદીનો જીવનમંત્ર છે ‘ભારત પ્રથમ’: અમિત શાહ

પીએમના જન્મદિવસે માત્ર દેશમાંથી જ નહીં પણ વિદેશમાંથી પુતિન, મેલોની અને નેતાન્યાહુ સહિતના મહાનુભાવોનાં વધામણાં

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)

અમદાવાદ: વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના જન્મદિવસ અને જનસેવાથી રાષ્ટ્રસેવાના અવિરત પચીસ વર્ષના ઉપલક્ષમાં મહેસાણાના વડનગર ખાતે ‘સેવા સંકલ્પ અભિયાન’નો ભવ્ય પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો. વડનગરના શર્મિષ્ઠા તળાવના કિનારે આયોજિત આ કાર્યક્રમમાં કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર પ્રધાન અમિત શાહ, મહારાષ્ટ્રના નાણા મુખ્ય પ્રધાન એકનાથ શિંદે અને ગુજરાતના મુખ્ય પ્રધાન ભૂપેન્દ્ર પટેલ વિશેષ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ અવસરે મહાનુભાવોએ શર્મિષ્ઠા તળાવ ખાતે આયોજિત મહાભારતીમાં સહભાગી થઈને વડા પ્રધાનના દીર્ઘયુ અને સ્વસ્થ જીવન માટે પ્રાર્થના કરી હતી.

જન્મદિન મુબારક: વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના ૭૬મા જન્મદિન નિમિત્તે ગુજરાતના વડનગર ખાતે આરતી કરી રહેલા કેન્દ્રીય પ્રધાન અમિત શાહ, ગુજરાતના મુખ્ય પ્રધાન ભૂપેન્દ્ર પટેલ, મહારાષ્ટ્રના નાણા મુખ્ય પ્રધાન એકનાથ શિંદે અને અન્યો. (એજન્સી)

છઠ્ઠા ધોરણ માટે ત્રણ ભાષા: આવતા વર્ષથી અમલનું સૂચન

નવી દિલ્હી: વર્ષ ૨૦૨૭થી શરૂ થતા શૈક્ષણિક વર્ષથી છઠ્ઠા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે ત્રણ ભાષાના અભ્યાસની નીતિ અમલમાં મૂકવા અંગે વિચારણા કરવાનું સુપ્રીમ કોર્ટે ગુરુવારે સીબીએસઈને જણાવ્યું હતું.

આ ત્રણ ભાષાઓમાં બે મૂળ ભારતીય ભાષાનો સમાવેશ કરવાની વાત છે. સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન (સીબીએસઈ) વતી હાજર રહેલા વધારાના સોલિસિટર જનરલ ઐશ્વર્યા ભાટિયાએ મુખ્ય ન્યાયાધીશ સુર્યકાંત, ન્યાયાધીશ જોધમાલ્યા બાગચી અને વી. મોહનાની ખંડપીટને જણાવ્યું હતું કે બોર્ડ

આ સૂચન પર વિચાર કરશે. ન્યાયાધીશ જોધમાલ્યા બાગચીએ આરંભમાં કહ્યું હતું કે બાળકોને સુવિધા આપવા માટે સીબીએસઈએ ત્રણ ભાષાની નીતિનો અમલ આગામી શૈક્ષણિક વર્ષથી મુલતવી રાખવા અંગે વિચારવું જોઈએ.

તેમણે ઉમેર્યું હતું કે હાલમાં છઠ્ઠા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ જો આ વર્ષથી ત્રણ ભાષા ભણવા માગતા હોય તો તેમને પણ ત્રણ ભાષાઓ ભણવાની મંજૂરી આપી શકાય. સીબીએસઈ આ સૂચન પર વિચાર કરશે અને આ મુદ્દે નવી નોંધ સાથે ફરી આવશે, એમ તેમણે કહ્યું હતું. (એજન્સી) ■

ધોળાવીરામાં હવે શોધારો હડપ્પા કાળનું દરિયાઈ જીવન

ભુજ: કચ્છની ધરતી પર હજારો વર્ષ પહેલાં માત્ર માનવ વસાહતો જ નહોતી, પરંતુ અહીં સમુદ્ર, નદીઓ અને ખાડીના બદલાતા સ્વરૂપ સાથે માણસે કેવી રીતે જીવન ગોઠવ્યું હતું તેનું રહસ્ય પણ ધરખાથેલું છે. હવે ધોળાવીરા અને આસપાસના હડપ્પાકાલીન સ્થળોએ ચાલી રહેલા નવા સંશોધનથી આ રહસ્યના નવા પાનાં ખૂલવાની શક્યતા છે. ક્રીતિગુરુ શ્યામજી કૃષ્ણ વર્મા કચ્છ યુનિવર્સિટી અને ઓકસફર્ડ યુનિવર્સિટીએ ત્રણ વર્ષના સંયુક્ત સંશોધન પ્રોજેક્ટની શરૂઆત કરી છે. તેમાં ધોળાવીરા સહિતના હડપ્પાકાલીન સ્થળોના પ્રાચીન પર્વાવરણ, દરિયાઈ સપાટીમાં આવેલા ફેરફાર અને પ્રાચીન દરિયાઈ માર્ગોની તપાસ કરવામાં

આવશે.સૌથી રસપ્રદ સવાલ એ છે કે આજના સમયમાં રણ અને ખારા પ્રદેશ તરીકે ઓળખાતું કચ્છ ચારથી પાંચ હજાર વર્ષ પહેલાં કેવો દેખાતું હતું? સંશોધકોનું અનુમાન છે કે તે સમયના કેટલાક હડપ્પાકાલીન વસવાટો આજે જ્યાં રણ કે સૂકા વિસ્તારો છે ત્યાંના બદલાયેલા દરિયાઈ અથવા એસ્ટ્યુરાઇન પર્યાવરણની નજીક આવેલા હોઈ શકે છે. આનો સીધો સંબંધ વેપાર સાથે પણ જોડાય છે. જો સંશોધનથી પ્રાચીન દરિયાઈ માર્ગોની પુષ્ટિ થાય તો ધોળાવીરા માત્ર એક પ્રાચીન શહેર નહોતું, પરંતુ કચ્છના બદલાતા દરિયાઈ ભૂગોળનો લાભ લઈને વિકસેલું મહત્વનું વેપારી કેન્દ્ર હતું તે સમજવામાં વધુ મદદ મળશે.

ભારતીયો માટે નવું ટેન્શન: ગ્રીનકાર્ડ સ્પોન્સર પ્રોસેસમાં ફેરફાર કરાશે

ન્યૂ યૉર્ક: અમેરિકામાં ગ્રીન કાર્ડ માટે અરજી કરનારા ભારતીય વર્કર્સ માટે એક મહત્વના વાઘડાં આવ્યા છે. અપેક્ષેત એવી છે કે, તે વિદ્યાર્થીઓને પણ લાગુ પડી રહી છે. અમેરિકામાં અભ્યાસ કરીને નોકરી કરવા માગતા લોકો માટે અને અહીંયા વસવાટ કરવા લોકો માટે અમેરિકા ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ લેબરે એક પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે. જેમાં કર્મચારી અથવા કંપની અંતર્ગત વિદેશી વર્કર્સને રોજગાર આધારિત ગ્રીનકાર્ડ સ્પોન્સર કરવાની પ્રોસેસમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

સરકારે રોજગાર આધારિત ઇમિગ્રેશન પ્રોસેસમાં ફેરફાર કરી રહી છે. આ માહોલ વચ્ચે એક પ્રસ્તાવની ચર્ચા અમેરિકામાં રહેતા ભારતીયો પણ કરી રહ્યા છે. આ પ્રસ્તાવ અંતર્ગત પરમનન્ટ લેબર સર્ટિફિકેટ પ્રોગ્રામની સમીક્ષા કરવામાં આવી રહી છે. આ પ્રસ્તાવને ૧૪ સપ્ટેમ્બરના રોજ વાઈટ હાઉસ ઓફિસ ઓફ ઈન્ફોર્મેશન ઓફ રેગ્યુલેટરી એફર્સને મોકલવામાં આવશે. હાલમાં રેગ્યુલેટરી રીવ્યૂ કરી રહી છે. આ રીવ્યૂ બાદ એક રિપોર્ટ જનરેટ કરાશે અને એ પછી આગળની પ્રોસેસને (જુઓ પાનું ૨) ►

યુપીઆઈ ટેક્સ છતાં રોકડનું ચલણ વધવાની શક્યતા ઓછી: સરકાર

નવી દિલ્હી: સરકારના નાણા મંત્રાલયને આશા છે કે ૧૫ ઓક્ટોબરથી અમલમાં આવનારા ૨૦૦૦ રૂપિયાથી વધુના યુપીઆઈ ટ્રાન્ઝેક્શન પર ૦.૪ ટકા મર્યાદિત ડિસ્કાઉન્ટ રેટ (એમડીઆર) લાગુ થવા છતાં રોકડ વ્યવહારોમાં વધારો થશે નહીં. સૂત્રોએ જણાવ્યું હતું કે એમડીઆર લાગુ થવાથી યુપીઆઈ ટ્રાન્ઝેક્શનમાં ઘટાડો થવાની શક્યતા નથી કારણ કે આ નિર્ણયથી કુલ ટ્રાન્ઝેક્શન વોલ્યુમના ફક્ત ૪ ટકા હિસ્સા પર જ અસર પડી રહી છે. જ્યારે ૧૫ ઓક્ટોબર બાદ રોકડ વ્યવહારોમાં વધારો થવાની યિંતાઓ વિશે પૂછવામાં આવતા સૂત્રોએ કહ્યું કે

આવું થવાની શક્યતા ઓછી છે, કારણ કે રકમ ગમે તે હોય રૂપે ડેબિટ કાર્ડથી ટ્રાન્ઝેક્શન સંપૂર્ણપણે મફત છે. સૂત્રોએ વધુમાં કહ્યું કે મંત્રાલય એક મોનિટરિંગ સિસ્ટમ બનાવવાની તૈયારી પણ કરી રહ્યું છે જેથી એ સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે યુપીઆઈ એમડીઆરનો બોજ ગ્રાહકો પર ન નાખવામાં આવે. જેનાથી એમડીઆર ચાર્જ યુઝર્સ પર નાખવામાં આવશે તેવી ફેલાયેલી વ્યાપક ચિંતાઓને દૂર કરવામાં મદદ મળી શકે. સૂત્રોએ જણાવ્યું હતું કે મંત્રાલયે પેમેન્ટ એગ્રીગેટર્સ અને યુનિફાઇડ પેમેન્ટ્સ ઇન્ટરફેસ ઇકોસિસ્ટમના (જુઓ પાનું ૨) ►

‘નીટ-એસએસ’માં ક્વોલિફાઇંગ પર્સન્ટાઇલ ઘટાડીને ૩૦ કરાયા

નવી દિલ્હી: કેન્દ્રે ગુરુવારે સર્વોચ્ચ અદાલતને જણાવ્યું હતું કે અમે નેશનલ એલિજિબિલિટી-કમ-એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટ - સુપર સ્પેશ્યાલિટી (નીટ-એસએસ) સીટ્સ માટેના ક્વોલિફાઇંગ પર્સન્ટાઇલ પચાસથી ઘટાડીને ત્રીસ કરવા સહમત થયા છીએ.

કેન્દ્રે સર્વોચ્ચ અદાલતમાં ફાઇલ કરેલી નોટમાં જણાવ્યું હતું કે ‘નીટ-એસએસ’ કાઉન્સિલિંગનો બીજો રાઉન્ડ પૂરો થયા બાદ ૧,૮૫૭ સુપર સ્પેશ્યાલિટી સીટ હાલમાં ખાલી પડી છે અને આ સીટ્સમાંની ઘણી સીટ્સ ઉચ્ચ કૌશલ્ય માટેની મેડિકલ અને સર્જિકલ શાખાની છે.

કેન્દ્ર સર્વોચ્ચ અદાલતને જણાવ્યું હતું કે આ કિસ્સામાંના પક્ષકારોની સાથે સલાહસંમત કરાઇ હતી. સુપર સ્પેશ્યાલિટી સીટ્સ ખાલી પડી ન રહે અને તાલીમની ક્ષમતાનો મહત્તમ

લાભ મળી રહે તે માટે ખાલી બેઠકો ભરવા માટેના સૂચિત સ્પેશ્યલ સ્ટ્રે વેકન્સી રાઉન્ડ માટે ‘નીટ-એસએસ’ના ક્વોલિફાઇંગ પર્સન્ટાઇલ હાલના પચાસથી ઘટાડીને ત્રીસ કરવાનો નિર્ણય લેવાયો હતો.

કેન્દ્ર સરકાર વતી અદાલતમાં રજૂઆત કરી રહેલા એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ ઐશ્વર્યા ભાટીએ જણાવ્યું હતું કે ક્વોલિફાઇંગ પર્સન્ટાઇલમાંના ઘટાડાને લીધે વધુ અંદાજે ૬,૦૦૦ ઉમેદવાર રાઉન્ડમાં ભાગ લેવા લાયક બનશે. હાલમાં ૧,૮૫૭ સીટ ખાલી છે અને તેની સામે આરારે ૬,૦૦૦ ઉમેદવાર એટલે કે ત્રણ ગણા ઉમેદવાર રહેશે.

અગાઉ, સર્વોચ્ચ અદાલતે સુપર સ્પેશ્યાલિટી સીટ્સ મોટી સંખ્યામાં ખાલી પડેલી હોવાથી તે ભરવા પગલાં લેવા કેન્દ્ર સરકારને આદેશ આપ્યો હતો. (એજન્સી) ■

તરણેતર લોકમેળાના અંતિમ દિવસે ત્રિનેત્રેશ્વર મહાદેવને ભક્તિભાવપૂર્વક ધજા ચડાવાઈ

(અમારા પ્રતિનિધિ તરફથી)

સુરેન્દ્રનગર: વિશ્વપ્રસિદ્ધ તરણેતર લોકમેળાના અંતિમ દિવસે સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા પોલીસ પરિવાર અને જિલ્લા વહીવટી તંત્રના સંયુક્ત ઉપક્રમે શ્રી ત્રિનેત્રેશ્વર મહાદેવને ભક્તિભાવપૂર્વક ધજા અર્પણ કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે રેન્જ આઈ.જી. નિર્લિપ્ત રાય, જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક પ્રેમસુખ ડેવું સહિતના પોલીસ અધિકારીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

તરણેતર આઉટ પોસ્ટથી નીકળેલી ભવ્ય ધજા યાત્રામાં મોટી સંખ્યામાં શ્રદ્ધાળુઓ, સ્થાનિકો તથા પોલીસ પરિવારના સભ્યો જોડાયા હતા. યાત્રાના સમગ્ર રૂટ દરમિયાન રાસમંડળીઓ દ્વારા પરંપરાગત રાસની રમઝટ બોલાવવામાં આવી હતી. આંટાડી પાઘડી, રંગબેરંગી કેડિયાં અને

તરણેતર મેળાની આગવી ઓળખ સમી મોરલાવાળી છત્રીઓ સાથે સજજ લોકો યાત્રામાં વિશેષ આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યા હતા.

ધજા યાત્રા શ્રી ત્રિનેત્રેશ્વર મહાદેવ મંદિર ખાતે પહોંચતા પોલીસ જવાનો દ્વારા પુષ્પવર્ષા કરી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ મુખ્ય પૂજારીએ શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી ધજાનું પૂજન કરાવ્યું હતું. વિધિવત પૂજન બાદ મંદિરના શિખર પર ધ્વજારોહણ કરવામાં આવતા સમગ્ર મંદિર પરિસર ‘હર હર મહાદેવ’ના નાદથી ગુંજી ઉઠ્યું હતું.

ધ્વજારોહણ બાદ મંદિર પરિસરમાં રાસ-ગરબાનું આયોજન થયું હતું, જેમાં રાસમંડળીઓ સાથે પોલીસ જવાનો પણ ઉત્સાહપૂર્વક જોડાયા હતા. આ સમગ્ર ધાર્મિક અને સાંસ્કૃતિક માહોલે તરણેતર લોકમેળાના સમાપન પ્રસંગને

યાદગાર બનાવ્યો હતો.

રેન્જ આઈ.જી. નિર્લિપ્ત રાયે જણાવ્યું હતું કે, મેળાના સમાપન પ્રસંગે પોલીસ પરિવાર અને રેન્જમાંથી પધારેલા અધિકારીઓ તથા કર્મચારીઓ દ્વારા ભગવાન ત્રિનેત્રેશ્વરના ચરણોમાં ધ્વજ અર્પણ કરી આશીર્વાદ મેળવવામાં આવ્યા છે. તા. ૧૪ સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થયેલા મેળામાં પણ પ્રતિયોગિતા, લાડવા ખાવાની હરીફાઈ સહિતની વિવિધ ગ્રામીણ સ્પર્ધાઓમાં સહેલાણીઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો હતો.

સમગ્ર મેળા દરમિયાન કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ સુચારુ રીતે જળવાઈ રહી હોવાનું જણાવાયું હતું. પોલીસ બંદોબસ્તની સફળ પૂર્ણાહુતિ સાથે લોકમેળાનું સમાપન થયું હતું. ■

વેનિસનાં પહાલાં-દવલાં

ડૉક્યુમેન્ટરી 'નાઝા'નું દૃશ્ય અને એના મેકર
યુવાલ અબ્રાહમ અને રાયેલ શોર

‘વસુંધરાનાં વહાલાં - દવલાં’ ઝવેરચંદ મેઘાણીની પ્રસિદ્ધ સામાજિક નવલકથા છે. આ નવલકથાનો મુખ્ય સાર પૃથ્વી (વસુંધરા) પર જીવતા મનુષ્યો વચ્ચેના સામાજિક ભેદભાવ, અન્યાય અને ઉપેક્ષિત લોકોના સંઘર્ષને ઉજાગર કરવાનો છે.

તાજેતરમાં ઈટલીના વેનિસ શહેરમાં આયોજિત ફિલ્મ ફેસ્ટિવલમાં બે દાના દુસન ઈઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇનના ફિલ્મમેકરોએ પેલેસ્ટાઇન નાગરિકોના જીવન - મૃત્યુના સંઘર્ષનું પેલેસ્ટાઇન કરતી બનાવેલાં ઈઝ્યુમેન્ટરોને ઉત્તર - દક્ષિણ અનુભવ થયા છે. ઈઝરાયલની ઈઝ્યુમેન્ટરો 'નાઝા' ને ફિલ્મ ફેસ્ટિવલનું સંસ્થલ જ્યુરી પ્રાઇઝ અને અગાઉ કોઈને ન મળ્યું હોય એવું ૨૫ મિનિટનું સ્ટેન્ડિંગ ઓવેશન (સીટ પરથી ઊભા થઈ તાળીઓના ગડગડાટથી દેશકોનું અસહવાદન) મળ્યું. સાથે ફેસ્ટિવલમાં ભૂખમરો, નુસિબાન અને માનસિક ક્રાંતિવાર વચ્ચે પણ પેલેસ્ટાઇન ક્રોટોગ્રાફરની પોતાની પત્ની અને નવજાત બાળકની સુસુશા કરવાની સાથે-સાથે આસપાસની તબાહીને કેમેરામાં કેદ કરતી અને પેલેસ્ટાઇન તરફથી 'બેસ્ટ ડાયરેક્શનલ ફીચર ફિલ્મની' કેટેગરીમાં ઓસ્કર અવોર્ડમાં સત્તાવાર એન્ટ્રી તરીકે પસંદ થયેલી ફિલ્મ 'સિટિઝન ઓસામા' સુધમાં પ્રીમિયર થઈ હતી, પણ

પ્રસાર માધ્યમો (મીડિયા)એ એની સાવ ઉપેક્ષા કરી.
એકંદરે ‘ગાઝા’ અને ‘સિટિઝન ઓસામા’ વેનિસ ફિલ્મ
ફેસ્ટિવલના વહાલાં – દવલાં સાબિત થયાં છે.

આ બંને ફિલ્મ વિશે જાણતા પહેલાં ઈઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન સમસ્યાની પાર્શ્વભૂમિ જાણવી જરૂરી છે. ઈઝરાયલ અને પેલેસ્ટાઇન વચ્ચેનો સંઘર્ષ એ દુનિયાનો સૌથી જૂનો અને જટિલ વિવાદ છે. આ લડાઈ મુખ્યત્વે જમીન, ધર્મ, અને પોતાના સ્વતંત્ર દેશના અધિકાર માટેની છે.

NAZA - 'નાઝા' શું છે?
આ ફિલ્મ ઇઝરાયેલી સૈન્ય અને ઇન્ટેલિજન્સ એજન્સીઓના બે ડાઝન અનામીના ઇન્ટરવ્યૂ અને જુબાની પર આધારિત છે. નાઝા પર કરવામાં આવેલા હુમલાઓમાં આઈડિફિકલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) અને જનસમુદાય પર સતત અને વિશાળ પાયે ઉપર રાખતી પદ્ધતિ (માસ સર્વેલન્સ સિસ્ટમ)નો નષ્ટકાર કરી નાગરિકોને નિશાન બનાવવામાં આવ્યા હતા.

ફિલ્મનું શીર્ષક 'NAZA' હિબ્રુ મિલિટરીનો એક

ઈંટલી ફિલ્મ ફેસ્ટિવલમાં
સમાન વિષયની ઇઝરાયલ
ડૉક્યુમેન્ટરીને મીડિયાએ
વધાવી લીધી જ્યારે
પેલેસ્ટાઈનની ડૉક્યુમેન્ટરીની
ઉપેક્ષા કરી...

શબ્દ પ્રયોગ અથવા એકોનિમ (ટૂંકું નામ) છે. લક્ષરી ભાષામાં એનો અર્થ ‘કોલેટરલ ડેમેજ’ (સામૂહિક નુકસાન) થાય છે. સરળ ભાષામાં કહીએ તો એનો અર્થ એ થાય કે હવાઈ હુમલા પહેલાં જ કેટલાક સામાન્ય નાગરિકો માર્યા જશે એનો અંદાજ ઇન્ટેલિજન્સ સિસ્ટમને આવી જતો હતો. ફિલ્મ માત્ર યુદ્ધની ભયાનકતા જ નહીં, પણ આયોજનબદ્ધ ક્રિલિંગ યેલન સિસ્ટમને પદક્રિયા કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. ફિલ્મમાં કરવામાં આવેલા ખુલાસાઓને કારણે ઇઝરાયેલ સરકારમાં શંકાઓ વિવાદ થયો છે. ઇઝરાયેલના સાંસ્કૃતિક બાબતોના પ્રધાને બંને ઇઝરાયેલી ડાયરેક્ટર્સ પર દેશદ્રોહનો આરોપ મૂકી તેમની નાગરિકતા છીનવી લેવાની ધમકી પણ આપવામાં આવી છે. આ ડોક્યુમેન્ટરીના મેકર યુવાલ અબ્રાહમને અને રાયેલ શોર ઓસ્ટર વિજેતા દિગ્દર્શક જોરી છે. ૨૦૨૪માં અન્ય બે પેલેસ્ટિનિયન ફિલ્મ મેકર સાથે તેમણે બનાવેલી No Other Land ડોક્યુમેન્ટરીને બેસ્ટ ડોક્યુમેન્ટરી ફીચર ફિલ્મનો ઓસ્ટર અવોર્ડ મળ્યો હતો. એ ફિલ્મમાં ઇઝરાયેલી લોકો દ્વારા પેલેસ્ટિનિયન લોકોની અવદશા કેન્દ્રમાં હતી.

Citizen Osama- 'સિટિઝન ઓસામા' શું છે?

આ ફિલ્મ ગાઝા પટ્ટીની યુદ્ધની વાસ્તવિકતા અને ત્યાંના પત્રકારોના જીવનને અત્યંત નિકટતાથી દર્શાવે છે. ફિલ્મમાં ગાઝામાં પત્રકાર ઓસામાના સંઘર્ષ અને પારિવારિક વેદનાના સંયોટ ચિત્રણને રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. ફિલ્મના રિસેક્ટર હાસાન હસાના ગાઝા પત્રકારોમાં તેઓ હોવાથી બહાર નીકળી ન શક્યા તેથી સ્ક્રીનિંગ વખતે ફિલ્મ ફેસ્ટિવલમાં તેઓ હાજર રહી નહોતા શક્યા. આ ડૉક્યુમેન્ટરીને પણ તાળીઓના

પેલસ્ટાઇન ડૉક્યુમેન્ટરી 'સિટિઝન ઓસામા' અને
ડિરેક્ટર અહમદ હસાના

આપવામાં આવ્યાં છે. 'નાડા'માં દિજ્જશકોએ ફોકસ અપરાધીઓ પર રાખી વર્ણનાત્મક શૈલીનો ઉપયોગ કર્યો છે, જ્યારે 'સિટિઝન ઓસામા'માં વાર્તા મુખ્યત્વે દૃષ્યોથી રજૂ થઈ છે અને પીડિતો કેન્દ્રમાં છે. એક મુખ્ય કારણ એ પણ ગણવામાં આવ્યું છે કે 'નાડા' મેન કોમ્પિટિશનમાં રજૂ થઈ હતી. આ ફિલ્મોને પ્રાઇમ-ટાઇમ સ્લોટ, નામાંકિત આંતરરાષ્ટ્રીય ફિલ્મ વિવેચકોની અનુક્ર સમીક્ષાઓ અને રેડકાર્પેટ પ્રેસ કવરેજ મળે છે. 'સિટિઝન ઓસામા' વૈનિસ ઓસ્મા - આઉટ આફ કોમ્પિટિશનમાં દર્શાવામાં આવી હતી. આ વિભાગમાં રજૂ થતી ફિલ્મોને મુખ્ય વિભાગ જેવો પ્રમોશનમાં સર્પોર્ટ, મીડિયા કવરેજ કે અન્ય કોઈ મદદ નથી મળતી. 'નાડા'ના દિજ્જશકો નામાંકિત છે અને ઓસ્કારના અવોર્ડ મેળવી ચૂક્યા છે - આ કારણો પણ ફિલ્મનું વજન વધારે પડે. બીજું એક કારણ એ પણ અપાયું છે કે 'નાડા'માં સરકારને સીધો પડકાર ફેંકવામાં આવ્યો હોવાથી વિવાદ જાગ્યો અને ફિલ્મ ચર્ચાને ચોતરે ચડી. જોવા માટે ઉત્તરુકતા વધી. બીજી તરફ 'સિટિઝન ઓસામા'એ અસ્તિત્વ ટકાવી રાખતા પિતા અને કોટોગ્રાફરના માનવીય દૃષ્ટિકોણને પેશ કર્યો. એમાં સનસનાટીની બાદબાકી હતી. ■

ગડગડાટથી વધવાથી લેવામાં આવી હતી. જોકે મીડિયાનો સપોર્ટ ન મળ્યો. વેનિસમાં પ્રીમિયર થયા પછી પણ આ ડોક્યુમેન્ટરીને યુએસ અને અન્ય ઠેકાણે ડિસ્ટ્રિબ્યુશન માટે સંવર્ષ કરવો પડી રહ્યો છે. મીડિયા સપોર્ટ ઓછો મળવાને કારણે ફિલ્મને સામાન્ય પ્રેક્ષકો સુધી પહોંચાડવામાં અગવડ પડી રહી છે.

વહાલાં - દવલાં કેમ?

બંને ફિલ્મમાં ગાઝા પટ્ટીમાં ચાલી રહેલા યુદ્ધ અને ત્યાંના લોકો પર તેની વિનાશક અસરો દર્શાવવામાં આવી છે. નાગરિકોના મૃત્યુ અને સંવર્ધ પડતા પર રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. એકંદરે બંને ફિલ્મમાં પેલેસ્ટીનિયન નાગરિકોની વેદના કેન્દ્રમાં નોંધે તે પછી વહાલાં - દવલાં કેમ? સવાલ સાત કરોડનો છે. મીડિયા સપોર્ટની અસમાનતા માટે વિવિધ કારણો

૧૯૬૬માં ભારતના અતિ નામાંકિત નિર્દેશક સત્યજિત રેએ 'નાયક' ફિલ્મ બનાવી, જેમાં હીરો ફિલ્મોનો સુપરસ્ટાર 'અરિંદમ મુખર્જી' હતો. એક તરફ એક સ્ટારની સફળ ફિલ્મો, અનેક એવોર્ડો, પાડ્યહોની ભીડ, અપાર નામના ને બીજી બાજુ એની અંદર પાવિનો ડર, ભૂતકાળની ભૂલો ને આજની એકલતા. ફિલ્મ જોઈને ઘણાને લાગ્યું કે સત્યજિત રેએ દરેક દશ્યમાં એક સ્ટાર-કલાકાર ઉત્તમ કુમારની અંદર છુપાયેલા સાચુકલા આદમીને પડદા પર સાકાર માં છે, પણ ખરેખર તો ઉત્તમને નવાઈ લાગતી કે આટલો સફળ 'અરિંદમ' આટલો દુઃખી શા માટે છે?

બંગાળના દિલીપકુમાર ગણાતા ઉત્તમ કુમારના જન્મને હુમણાં ૧૦૦ વર્ષ પૂરા થયા. આ અવસરે સમગ્ર પશ્ચિમ બંગાળમાં ઠેરઠેર ઉત્તમની જૂની ફિલ્મો નવા રૂપે ફરી ફેસ્ટિવલોમાં રજૂ થઇ રહી છે. જોકે ‘નાયક’નો આ મહાનાયક એક દિવસમાં સ્ટાર નહોતો બન્યો.

ઉ સાથેમ્બર, ૧૯૨૬ના રોજ ઉત્તર કોલકાતામાં જન્મેલ ઉત્તમનું સાચું નામ અરુણ હતું. એમના પિતા સકારી ચટ્ટોપાધ્યાય કોલકાતાના મેટ્રો સિનેમામાં પ્રોજેક્ટર પર પિકચરની રીલ ચલાવીને રોજ પ્રેક્ષકોને ફિલ્મો દેખાડતા. વર્ષો પછી બાદ ૧૯૫૭માં એ જ મેટ્રો સિનેમામાં ‘ચંદ્રનાથ’ લાગી, પણ એ વખતે પડદા પર સકારીનો પોતાનો જ દંકરો ઉત્તમ કુમાર હીરો તરીકે હતો. છેને સોલીડ ફિલ્મી કથા?!!

બાળપણમાં ઉત્તમના પિતા તથા કાકાની ‘સુહૃદ સમાજ’ નામે નાટક કંપની હતી. નાનકડો ઉત્તમ છૂપાઈને રિડર્સલ જોતો. પછી નાટક કંપની બંધ થઈ અને ઉત્તમ જુવાનીમાં પોર્ટ કમિશનર્સની ઓફિસમાં દિવસે કલાર્કગીરી કરતા ને સાંજે નાટકમાં અભિનય.

ઉત્તમ કુમારને ફિલ્મોમાં થોડા ચાન્સ તો મળ્યા પણ શરૂઆતની ફિલ્મો એક પછી એક ફલોપ.
બંગાળી ફિલ્મોવાળા ઉત્તમને ‘ફલોપ માસ્ટર જનરલ’ કહેતા. ઉત્તમે ફિલ્મો છોડીને ફરી નોકરી કરવાનું વિચાર્યું. પત્ની ગૌરીએ રોક્યા કે જે કામમાં મન જ નથી લાગતું ત્યાં પાછા જઈને શું કરશો?

આખરે છક ૧૮૫૨માં 'બસુ પરિવાર' ફિલ્મ ચાલી. પછી 'સાડે યુઆતોરે'માં હીરોઇન હતા સાક્ષાત્ સુચિત્રા સેન. એ પછી તો 'અગ્નિપરીક્ષા', 'હરાનો સુર', 'સપ્તપદી' જેવી ફિલ્મો સાથે ઉત્તમ અને સુચિત્રાની જોડી ૩૦-૩૦ ગંગાળી ફિલ્મોમાં છવાઈ ગઈ. એ બંનેનાં રોમાન્સની એક નાજુક ભાષા

બંગાળનો ઉત્તમ 'મહાનાયક': ૧૦૦ વર્ષ નોટ આઉટ!

ઉત્તમ સાચા અર્થમાં
હોલિવૂડ કક્ષાનો સ્ટાર હતો..
- સત્યજિત રે

મારામાં રહેલા અભિનેતાને
સત્યજિત રેની 'નાયક'
ફિલ્મથી મુક્તિ મળી.
- ઉત્તમ કુમાર

હતી. આજના જેવાં કિસિંગ સીન કે બેડરૂમ સીન નહોતાં. ઉત્તમની નજર સુચિત્રા પર થોડી વધુ વાગ્યું થાંભે, સુચિત્રાના હોઠ પર અડધું સ્મિત આવે અને બસ. પ્રેક્ષકો સમજી જાય કે આ બંને પ્રેમમાં છે! જોકે હીરોઇન સાવિત્રી ચેટર્જી સાથે પણ ઉત્તમની

જોડી વખણાઇ. શરૂઆતમાં સાવિત્રીને નાટકમાં લેવા ઉત્તમ એમના ઘરે ગયેલા તો સાવિત્રીના પિતાએ ઉત્તમ પાસે સીધા એડવાન્સમાં પૈસા માગી લીધા. સાવિત્રી શરમાઈ ગયાં, પણ ઉત્તમે તરત ખિસ્સામાંથી ૫૦ રૂપિયા કાઢીને આપી દીધા. પછી એ જ સાવિત્રી સફળ અભિનેત્રી બન્યાં. એકવાર ફિલ્મી પાર્ટીમાં

ઉત્તમ અચાનક જવા લાગ્યા. સૌએ કારણ પૂછ્યું તો
ઉત્તમે કહ્યું, કાલે સાવિત્રી સાથે સીન છે, જો બરોબર
તૈયારી નહીં કરું તો સાવિત્રી સેટ પર મને કાર્યો
ખાઈ જશે. ત્યારે ઉત્તમ ઓલ્ટેરેડી બંગાળના સૌથી
મોટા સ્ટાર તરીકે નામના મેળવી ચૂક્યા હતા!

શરૂ શરૂમાં ઉત્તમના ઉચ્ચારોની ટીકા થતી. પછી એમણે ભાષા ને અવાજ પર મહેનત કરી. વાળની લટ, થોડું ઝૂકેલું માથું, સિગારેટ પકડવાની અદા, આંખોની રમત અને લોભામણું સ્મિત એમની ઓરિજિનલ સ્ટાઇલ બની ગઇ.

૧૯૫૭માં બર્લિન ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ વખતે વિદેશી

‘નાયક’માં શર્મિલા ટાગોર-ઉત્તમ કુમાર

મીડિયાએ પણ આ અનોખી પર્સનાલિટીના વખાણ કરેલા. એ જમાનામાં કલાકારો થિયેટરની છેલ્લી સીટ સુધી ડાયલોગ સંભળાવતા હોય એમ જોરજોરથી બરાડતા, પણ ઉત્તમ કુમાર, પાસે બેઠેલા કોઇ મિત્ર સાથે વાત કરતા હોય એટલી સહજતાથી, નજાકતથી સંવાદો બોલતા.

બોલીવુડમાં ઉત્તમની 'છઘ્ઘબેશી' પરથી ઋષિકેશ મુખર્જીએ હિંદીમાં 'યુપકે યુપકે' બનાવી, પણ 'નિશી પક્ષા' ફિલ્મનો છત્તીસાસ મજદાર છે. બિભૂતિભૂષણ બંદોપાધ્યાયની વાર્તા 'હિંગોર કયોરી' પરથી બનેલી 'નિશી પક્ષા' પરથી શક્તિ સામંતે, રાજેશ ખન્ના અને શર્મિલા ટાગોર સાથે 'અમર પ્રેમ' તરીકે બનાવી. કહેવાય છે કે રાજેશ ખન્નાએ ફિલ્મ જોઇ, પણ ઉત્તમનાં પોતાનાં પગ મૂકવાની હિમ્મત ના ચાલી. રાજેશ ખન્નાએ એવેજેં રૂપે રોલને સમજવા 'નિશી પક્ષા' અનેક વાર જોઈ. રાજેશ ખન્ના ઉત્તમને પોતાના આઠશ માતા ને એમની સ્ટાઇલનો ઝીણવટથી અભ્યાસ કરતા.

ગ્લેમર લાઇન બહુ અજીબ છે. જે ઉત્તમની બંગાળી હિંદીમાં, હિન્દીમાં રોમેક થઇને ખૂબ ચાલી, એ જે ઉત્તમે પોતાની બંગાળી હિટ ‘અનિપરીક્ષા’ વૈજયંતીમાલા સાથે હિન્દીમાં ‘છોટી સી મુલાકાત’ તરીકે લખાવૃંદ બચે બનાવી, પણ હિંદમ કદાચ ગઇ ને મોટું આર્થિક નુકસાન થયું, ન જણે કેમ અભિનયના દાદા એવા ઉત્તમ કુમાર હિંદીમાં સ્ટાર ના બની શક્યા. જોકે અપવાદ રૂપે ૧૯૭૫માં શક્તિ સમતંત્રી ‘અમાનુષ’ બંગાળી ને હિન્દી બંનેમાં ચાલી. હિસ્ટર કુમારનું ‘દિલ એસા કિસીને મેરા તોડા...’ ગીત પણ ખૂબ લોકપ્રિય થયેલું.

૧૯૯૭ની ફિલ્મો માટે રાષ્ટ્રીય ફિલ્મ પુરસ્કારમાં પહેલી વાર 'શ્રેષ્ઠ અભિનેતા'નો એવોર્ડ શરૂ થયો, જે ઉત્તમ કુમારને મળ્યો. ઇંગ્લેસ્ટ્રિંગ વાત એ છે કે એ એવોર્ડ એમને એક નહીં, બે ફિલ્મો-‘એન્ટની ફિઝિંગી’ અને સત્યાજિત રેની ‘ચિડિયાપાના’ માટે મળેલો. એક જ કલાકારને બે ફિલ્મો માટે એવોર્ડ મળે એવું પહેલીને છેલ્લીવાર બનેલું.

ફિલ્મોમાં ઉત્તમ જેટલા રોમેન્ટિક હતા એટલું અંગત જીવન ફૂલગુલાબી નહોતું. ૧૯૪૮માં ગૌરી સાથે લગ્ન થયાં. પછી અભિનેત્રી સુપ્રિયા દેવી ઉત્તમના જીવનમાં આવી. ૧૯૬૩થી ઉત્તમ સુપ્રિયા સાથે રહેવા લાગ્યા. જોકે ગૌરી સાથે કાપ્પેદસર છૂટાછેડા થયા નહોતા. સુપ્રિયા જીવનના અંત સુધી એમની સાથે રહ્યાં.

૨૩ જુલાઈ, ૧૯૮૦ ‘ઓગો બધુ સુંદરી’નું શૂટિંગ ચાલતું હતું. સીડી ચડીને પાછા ઊતરવાનો સીન હતો. પહેલાં ટેક થયો પણ ઉત્તમને શોટ ન ગમ્યો. એમણે ફરી શૂટ કરવા કહ્યું. પછી ફરી..ફરી..ફરી. આમ કુલ ૭ ટેક થયા. ૨૦૦થી વધુ ફિલ્મો, કરોડો ચાહકો, બંગાળમાં ‘મહાનાયક’નું બિરુદ મળી ચૂક્યું. છતાંયે કેમરા સામે આ મહાનાયક હજુ ખુદના કામથી ખુશ નહોતો અને અતિશય શ્રમને લીધે એ રાતે તબિયત લથડી. બીજા દિવસે, ૨૪ જુલાઈએ માત્ર ૩૫ વર્ષની ઉંમરે ઉત્તમ કુમાર ગયા. વિદાય આપવા કોલકાતાના રસ્તાઓ પર ચાહકોનો દરિયો ઊમટ્યો. એ ભીડ જ એમને ક્યારની કહી ચૂકી હતી કે ‘ઉત્તમ, તમે ઉત્તમ જ છો.’ પણ છલ્લે સુધી ઉત્તમની અંદરનો અભિનતા કહેતો રહ્યો, ‘ના, હજુ ફરી શૂટ કરીએ?!’ ■

